

Tilastokeskus

Tekijä

Päiväys

N:o

Pasi Markelin

10.6.1977

42

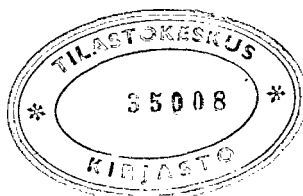
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA-KÄSITE (TYPE OF ACTIVITY)
VÄESTÖLASKENNOISSA

Ammatissa toimiva väestö/työvoima

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
0. Johdanto	1
1. Mitä halutaan kuvata	2
2. YK:n suositukset vuodelle 1970	3
3. Suomessa sovelletut käsitteet	5
3.1. At-väestö väestölaskennoissa	5
3.2. Työvoimakäsite väestölaskennoissa ja työvoimatiedustelussa	9
4. At-väestön ja työvoiman määrällisistä eroista	11
5. Ruotsin väestölaskennoissa sovellettu työvoimakäsite	15
6. Norjan "inntektsgivende arbeid"-käsite	17
7. Atv- ja työvoimakäsitteiden käyttö	18
8. Eräät läheiset käsitteet: pääasiallinen toimeentulon lähde ja ansiotulonsaajat	20
9. YK:n suositukset vuodelle 1980	23
10. Vuoden 1980 väestölaskennassa käytettävä käsite	24

- LIITTEET:
1. Suomen väestölaskenta 1950 (lomake-esimerkki)
 2. Suomen väestölaskenta 1970 "
 3. Asunto- ja elinkeinotutkimus 1.1.1976 "
 4. Ammatin määräytyminen atv- ja työvoimakäsitteitä sovellettaessa
 5. Vuosien 1960 ja 1970 väestölaskennan at-väestön ja työvoimatiedustelun työllisten vertailut elinkeinoittain
 6. Ruotsin väestölaskenta 1975 (lomake-esimerkki)
 7. Norjan väestölaskenta 1970 "

0. Johdanto

Väestölaskentojen taloudellista toimintaa kuvaavista tiedoista ehkä keskeisin on koko väestön jako pääasiallisen toiminnan (type of activity) perusteella "taloudellisesti aktiiveihin ja epäaktiiveihin". Taloudellisesti aktiivi väestönosa muodostaa keskeisen perusjoukon kuvattaessa väestön toimeentuloa, työssäkäyntiä, ammatti- ja elinkeinorakennetta ja yleensäkin ko. väestön yhteiskunnallista asemaa. Kuitenkaan Suomessa sovelletut käsitteet ammattissa toimiva väestö (atv) ja työvoima, eivät ole käsitteellisesti aivan selviä, vaan tilastojen käyttäjien taholta on varsin usein esitetty kritiikkiä varsinkin atv-käsitteen epäselvyydestä tai "hämäryydestä". Joka tapauksessa molemmat termit kuvaavat hyvin pitkälle samaa ilmiötä, mutta mittaamistavat, kysymyksenasettelut ja määritelmät poikkeavat toisistaan. Lyhyesti sanottuna väestölaskennoissa perinteisesti käytetty atv-käsite pyrkii kuvaamaan väestön "normaalia" suhdetta taloudelliseen toimintaan, kun taas työvoimatiedustelussa käytetty työvoima-käsite kuvaa pikemminkin työmarkkinoiden - erityisesti työllisten ja työttömien määrän ja rakenteen - kehitystä ja muutosta lyhyellä aikavälillä. Ante Farm on mielestäni onnistunut sanomaan hyvin olennaista tästä aiheesta: ¹⁾

"I intermittent statistik av folkräkningstyp finns det traditionellt en strävan att registrera inte förhållandena vid intervjutillfället utan "normala" förhållanden. Delvis kan detta ses som en legitim strävan att i statistik som insamlas med relativt långa mellanrum bortse från tillfälliga förhållanden. Detta hindrar inte att begreppet "normalt" är omöjligt att klart definiera för förhållanden som är annat än statiska (stationära).

Nu är arbetsmarknaden inte statisk utan dynamisk. Den har i själva verket blivit allt mer dynamisk och komplicerad med ökad geografisk och yrkesmässig rörlighet och snabba och djupgående förändringar av hemarbetets omfattning och karaktär. Mot den bakgrunden blir det allt

1) Ante Farm: Jämförande studien av arbetsmarknadsstatistik i Norden, 1977-03-11, (Preliminär version), Institutet för social forskning, Stockholm, Pohjoismaisen työmarkkinatoimikunnan (NAUT) projekti.

svårare för allt större grupper på arbetsmarknaden att meningsfullt tala om vad som är normalt. Problemet kan inte heller lösas genom att övergå till en bestämd referensperiod (t.ex. en vecka) i intermittent statistik. Ty visserligen blir uppgifterna därmed entydigt daterade men i stället för information om "normala" förhållanden ger de då information om förhållanden som delvis är tillfälliga. För att klarlägga förändringarna på arbetsmarknaden krävs det löpande statistik med väldefinierade referensperioder som tillsammans förmår fånga in utvecklingen."

1. Mitä halutaan kuvata

Väestön taloudellisen toiminnan laajuutta ja laatua voidaan kuvata ainakin kolmelta eri kannalta:

1. Kuvataan työpanoksen määrää esim. toimialoittain (työpanosta mitataan tavallisesti tehtyjen työtuntien tai työpäivien määrällä).
2. Selvitetään niiden henkilöiden määrä, jotka ovat tietyn ajanjakson (esim. viikko, vuosi) aikana tehneet ansio-työtä (osallistuneet "työelämään").
3. Kuvataan väestön pääasiallista toimintaa sen mukaan, mihin nämä ovat käyttäneet eniten aikaa tai mistä ovat saaneet eniten tuloja tietyn ajanjakson aikana.

Ensimmäinen tarkastelukulma on puhtaasti taloudellinen, jolloin halutaan kuvata esim. koko kansantalouden työpanosta ja sen volyymiä (esim. kansantalouden työllisyys oli vuonna xx yhteensä x.x miljoonaa työvuotta).

Toinen tarkastelukulma on yleinen esim. työvoimapolitiikassa, jossa ollaan kiinnostuneita työllisten ja työttömien määrästä tiettyinä ajanjaksona tai ajankohtana. Usein on tärkeä myös tietää miksi jotkut

henkilöt eivät ole tehneet ansiotyötä, ovat siis työvoiman ulkopuolella (esim. opiskelevat, tekevät kotitaloustöitä, ovat eläkkeellä, ovat laitoksessa hoidettavana jne.). Tämän ryhmän määrän ja rakenteen tunteminen on tärkeää yhteiskunnan "huoltorasituksen" (aktiivi väestö "huoltaa" epäaktiivin väestön osan) kannalta.

Yhteiskunnallisissa ja erityisesti sosiologisissa tutkimuksissa henkilöitä halutaan usein kuvata "pääasiallisen toiminnan" kautta (mitä nämä pääasiallisesti tekevät). Kukin henkilö sijoitetaan tällöin yhteen ja vain yhteen ryhmään "yleisimmän ominaisuuden" perusteella. Myös puhuttaessa väestön toimeentulon lähteestä - mistä tämä saa elantonsa, kuinka suuri osa väestöstä saa pääasiallisen toimeentulonsa esim. maataloudesta - käytetään luultavasti kolmatta tarkastelukulmaa.

Voitaneen sanoa, että Suomessa perinteisesti käytetty käsite "ammattissa toimiva väestö" lähinnä kuvaa väestöä kohdassa 3. esitetyltä kannalta. Vastaavasti tarkastelusta on vähimmälle jäänyt taloudellinen aspekti: kansantalouden työpanoksen kuvaamiseen ammatissa toimiva väestö soveltuu heikoimmin. Taloudellista tarkastelutapaa vaikeuttaa lisäksi se, että työttömät sisällytetään ammatissa toimiviin (ks. jäljempänä luku "Suomessa sovelletut käsitteet"). Jos halutaan esim. selvittää sitä ammattirakennetta, jolla tuotantotoimintaa "pyöritetään", aiheuttavat työttömät tähän tarkasteluun vääristymiä - työttömyys usein kasaantuu tiettyihin ammatti- ja elinkeinoryhmiin.

2. YK:n suositukset vuodelle 1970

Seuraavassa esitetään tärkeimmät kohdat YK:n v. 1970 väestölaskentoja koskevan suosituksen Euroopan version (ST/CES/13) "type of activity"-käsitteestä.

"Type of activity is the current or usual relationship of each person to economic activity."

"The adoption of a specific time-reference period for census data on economic characteristics is fundamental to the concept of the economically active population. It is recognized that some countries will collect data on type of activity on the basis of the labour force concept and others on the basis of the concept of usual activity. If the labour force concept is adopted, a time-reference period of one week should be used. If the concept of usual activity is adopted, a specific twelve-month period should be used as the reference period."

"The economically active population comprises all persons of either sex who furnish the supply of labour for the production of economic goods and services during the time-reference period selected for the collection of data on economic characteristics. It includes both economically active civilians and persons serving in the armed forces."

"If the labour force concept is used, part-time unpaid family workers should be treated as economically active only if they work at least one-third of normal working hours during the specific one-week period. If the concept of usual activity is used, they should be treated as economically active only if they usually work at least one-third of normal working hours during the specific twelve-month period."

"It is left to countries to decide what time limit, if any, should be used as a criterion for the inclusion of part-time workers other than unpaid family workers."

Suosituksen mukaan jompikumpi em. käsitteistä kuuluu ns. perusohjelmaan (basic topics), jota suositellaan kaikkien maiden käyttöön ja vastaavasti toinen ns. lisäohjelmaan (additional topics), jota maat voivat oman harkintansa mukaan soveltaa.

Saman suosituksen mukaan väestö tulisi jakaa pääasiallisen toiminnan mukaan seuraaviin ryhmiin:

"1.0 Economically active

1.0.1. employed

1.0.2. unemployed

2.0 Not economically active

2.1. persons below the compulsory school-commencing age

2.2. persons between the compulsory school-commencing age and the minimum school-leaving age

2.3. students above the minimum school-leaving age

2.4. home-makers

2.5. others"

Suosituksen mukaan ainoa ero em. käsitteissä on viiteajanjakson pituus (viikko/vuosi), muilta osin käsitteet ovat identtiset. Tarkkaa kriteeriä siitä, ketkä lasketaan taloudellisesti aktiiveihin ja ketkä epäaktiiveihin ei suositus anna esim. työssäoloajasta, joka on vähintään työskenneltävä viiteajanjakson aikana.

Todettakoon, että YK:n ECE-alueella suorittaman selvityksen¹⁾ mukaan enemmistö maista eli 18 käytti vuoden 1970 väestölaskennassa vain työvoima-käsitettä, kun taas 7 käytti usual activity-käsitettä sekä lisäksi 5 maata käytti molempia em. käsitteitä (esim. Suomi).

3. Suomessa sovelletut käsitteet

3.1. At-väestö väestölaskennoissa

Suomen kaikissa lakisääteisissä väestölaskennoissa - 1950, 1960 ja 1970 - sekä asunto- ja elinkeinotutkimuksessa 1.1.1976 on käytetty ns. ammatissa toimivuus-käsitettä. Myös kysymyksenasettelu on ollut hyvin samanlainen kaikissa väestölaskennoissa. Vuosina 1950 ja 1960

1) National practices in the 1970 population censuses, CES/AC. 6/139, 14 March 1977, United Nations, Economic and Social Council

ao. kysymykset olivat: "Pääammatti, -toimi tai -toiminta" ja edelleen "Pääammatiksi tai -toimeksi katsotaan:

1. säännöllinen kokopäiväinen ansiotyö
2. osapäivätyö, jos käytätte siihen aikaa vähintään puolet alan normaalityöajasta ja
3. useammista harjoittamistanne ammateista se, johon käytätte eniten aikaa vuodessa."¹⁾

Lomakkeen yleisohjeena oli vuonna 1950: "Tiedot on annettava joulukuun 31 päivänä vallinneiden olosuhteiden mukaisesti" ja vuonna 1960: "Tiedot kerätään, kuten henkikirjoituksessa, tammikuun 1 päivänä 1961 vallitsevien olosuhteiden mukaan."

Myös vuonna 1970 väestölaskennassa em. kysymykset olivat asiallisesti täysin samat, vain sanamuotoa on hieman muutettu: "Pääammatti tai muu pääasiallinen toiminta" ja yleisohjeena: "Ilmoittakaa 1.1.1971 vallitsevien olosuhteiden mukaan" (liite 2). Yllä olevasta selviää, että vuoden viiteajanjaksoa sovelletaan vain niihin, jotka ovat edellisen vuoden aikana toimineet useissa eri ammateissa (vähintään kahdessa). Muuten viiteajanjakso oli itse asiassa yksi päivä, mutta termi "pääammatti" viittaa sinänsä pitempään ajanjaksoon, joten kysymyksessä on kuitenkin pitkä (määrittelemätön) viiteajanjakso."²⁾

Vielä kannattaa huomata, että osa-aikatyöntekijöiltä edellytetään vähintään puolta alan normaalista työajasta, kun sen sijaan YK:n suosituksen mukaan avustavien perheenjäsenten osalta (ammattiasemaltaan muiden osalta ei ko. aikakriteeriä anneta lainkaan) edellytetään vain yhden kolmasosan ajan käyttöä alan normaalista työajasta.

Todettakoon vielä, että v. 1970 väestölaskennan julkaisuissa ammatissa toimivuus on määritelty seuraavasti: "Ammatissa toimivilla tarkoitetaan

1) Em. kysymys ei koskenut avustavia perheenjäseniä, joille oli erillinen kysymys

2) Ks. tarkemmin PM Ammatissa toimivuus pääammatti- ja työvoimakäsitteiden mukaan, Tilastollinen päätoimisto, 13.04.1967

laskenta-ajankohtana 14 vuotta täyttäneitä henkilöitä, jotka olivat tuloa tuottavassa työssä vähintään puolet alan normaalista työajasta ja saivat korvauksen työstään joko rahana tai luontaisetuna".

Vuoden 1950 väestölaskennassa avustaville perheenjäsenille ei asetettu mitään nimenomaista aikarajaa, joka heidän tulisi työskennellä kuuluakseen ammatissa toimivaan väestöön (liite 1). Tämän vuoksi avustavien perheenjäsenten määrä oli v. 1950 suurempi, kuin mitä se olisi ollut vuosina 1960 ja 1970 sovelletun aikarajan mukaisesti.

Asunto- ja elinkeinotutkimuksessa 1.1.1976 käytettiin periaatteessa täysin samaa ammatissa toimivuus-käsitettä kuin aikaisemmissa väestölaskennoissakin, mutta kysymyksenasettelu oli toinen (liite 3). Kysymykset kuuluivat: "Pääasiallinen toimintanne 1.1.1976 vallitsevien olosuhteiden mukaisesti (merkitkää rastilla oikea vaihtoehto)

1. Palkansaaja (toisen palveluksessa)
2. Yksinäisyrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (ei palkattua työvoimaa)
3. Työnantajayrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (palkattua työvoimaa)
4. Avustava perheenjäsen
5. Perheenemäntä
6. Opiskelija tai koululainen
7. Eläkeläinen
8. Muu"

ja lisäksi "Ammatti työpaikassa". Näiden lisäksi oli uutena kysymyksenä: "Työkuukausien määrä vuonna 1975:

- a) säännöllisessä kokopäivätyössä _____ kk
- b) osa-aikatyössä _____ kk".

Erilliset ohjeet vastaajille olivat asiallisesti samat kuin väestölaskennoissakin, joten käsitteellisesti at-väestö on sama kuin edellisissä laskennoissakin. Siitä miten vastaajat ovat tulkinneet ko. kysymykset ei ole tietoa, ei myöskään siitä, minkä verran kysymyksenasettelu on vaikuttanut tuloksiin (vertailukelpoisuus aikaisempiin laskentoihin).

Väestölaskennoissa sovellettu luokitus pääasiallisesta toiminnasta on kokonaisuudessaan seuraava:

1. ammatissa toimivat
2. opiskelijat ja koululaiset (väh. 16-vuotiaat)
3. perheenjäsenet (esim. kotirouvat, lapset)
4. eläkeläiset ja muut itsenäiset ammatittomat
5. laitoshoidokit (laitoksissa henkikirjoitettavat henkilöt).

Ammatissa toimivia ei ole Suomessa jaettu työllisiin ja työttömiin, kuten YK:n suositus muodollisesti edellyttäisi. Työttömät on pääsääntöisesti viety ryhmään ammatissa toimivat. Työttömän ammatiksi on ohjeen mukaan merkitty työttömyyttä edeltänyt ammatti.

Ryhmät 2-5 ovat vastaavasti ammatissa toimimattomia (epäaktiiveja). Näiden osalta Suomessa sovellettu luokitus ei vastaa YK:n suositusta. Todettakoon, että pääasiallinen toiminta-tietoa (jota kutsutaan myös perusryhmitykseksi) ei sellaisenaan ole kysytty lomakkeella, vaan se on päätelty muista kysymyksistä (esim. väestölaskennassa 1970 B-lomakkeen kysymyksistä 1-3, liite 2).

Todettakoon, että koodin 3 (perheenjäsen) käyttö edellyttää, että samassa huoneistossa asuu henkilö, josta ko. henkilön toimeentulo on riippuvainen. Toisaalta ruokakunnan päämies ei saa koskaan koodia 3. Vastaavasti koodi 4 annettiin mm. aina 65-vuotta täyttäneelle henkilölle, joka ei toimi ammatissa. Lisäksi tähän ryhmään kuuluu 14-vuotta täyttänyt ammatissa toimimaton henkilö, joka ei ole opiskelija, laitoshoidokki eikä asu samassa huoneistossa huoltajansa kanssa. Ryhmä 4 on siis eräänlainen "residuaaliryhmä". Lienee selvää, että ryhmät 2-4 ovat loogisesti jonkin verran epäselviä, erityisesti ryhmään 3 tai 4 sijoittaminen saattaa olla joissakin tapauksissa hankalaa. Voidaan ehkä sanoa, että ryhmät 2-5 kuvaavat lähinnä sitä miksi ko. henkilöt eivät ole ammatissa toimivia.

3.2. Työvoima-käsite väestölaskennoissa ja työvoimatiedustelussa

Kuten edellä on todettu työvoimakäsitteellä (labour force) on olennaista viikon viiteajanjakso. Työvoimaan kuuluvat työlliset ja työttömät.

Väestölaskennoissa on ainoastaan vuonna 1970 käytetty työvoimakäsitettä atv-käsitteen rinnalla. Julkaisussa esitetty määritelmä on seuraava: "Työllisiä ovat henkilöt, jotka ainakin yhtenä tutkimusviikon päivänä olivat ansiotyössä. Työllisiksi luetaan myös ne avustavat perheenjäsenet, jotka avustivat jotain ruokakunnan jäsentä tämän ammatissa tai toimessa ko. viikolla vähintään 15 tunnin ajan ilman varsinaista palkkaa. Työstään tilapäisesti loman, sairauden, lakon tms. syyn vuoksi poissaolleet luetaan myös työllisiksi. Työttömällä tarkoitetaan työtä etsivää tai pakkolomautettua henkilöä." Työvoimaan ei sen sijaan kuulu asevelvollisuuttaan suorittavat tai kertausharjoituksissa olevat. Todettakoon, että yllä esitetty aikaraja avustaville perheenjäsenille (väh. 15 t.) vastaa noin 1/3 keskimääräisestä normaalista viikkotyöajasta. Väestölaskennan työvoima-kysymykset kohdistettiin kaikille 14-vuotta täyttäneille henkilöille, kuten muutkin B-lomakkeella olleet kysymykset.

Työvoimatiedustelussa käytetään asiallisesti samaa työvoimakäsitettä kuin yllä on selostettu. Toini Ristimäen tutkimuksessa¹⁾ on annettu seuraava määritelmä: "Työllisiin kuuluvat kaikki ne 15 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka laskentaviikon aikana kuuluivat jompaan kumpaan seuraavista ryhmistä:

- a) työssä olevat; henkilöt, jotka laskentaviikon aikana tekivät työtä palkkaa tai voittoa saadakseen, sekä yrittäjää palkatta vähintään 15 tuntia avustaneet perheenjäsenet,
- b) työpaikastaan (oma yritys mukaan luettuna) tilapäisesti poissa olivat; henkilöt, joilla ao. viikon aikana oli työpaikka, jossa he olivat

1) Toini Ristimäki: Suomen työvoimatiedustelu, menetelmät ja tulokset vuosina 1959-1969, Tilastollisia tiedonantoja n:o 48, Helsinki 1971

aikaisemmin työskennelleet, mutta josta olivat laskentaviikon tilapäisesti poissa sairauden, tapaturman, työriidan, loman (ei kuitenkaan pakkoloman), huonon sään tai konevian takia.

Työttömiin kuuluvat kaikki 15 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka koko laskentaviikon ajan täyttivät jonkin seuraavista ehdoista:

- a) olivat työpaikkaa vailla, työhön käytettävissä ja
- aa) hakivat työtä tai
- ab) olivat sopineet työn alkamisesta korkeintaan 30 päivän kuluessa,
- b) olivat työpaikastaan pakkolomalla."

Lainauksesta huomataan, että yläikärajaa ei ole määriteltä työvoimaan kuulumiselle. Kuitenkin vuodesta 1971 on työvoimatiedustelussa otettu käyttöön ikäraja 15-74 vuotiaat, joka määrittelee työikäisen väestön, mutta samalla työvoiman ikärajat.

Todettakoon, että työvoimatiedustelussa käytetty työvoimakäsite vastaa varsin tarkasti kansainvälisiä suosituksia - sekä YK:n että ILO:n. Vain yksi poikkeama on oleellinen: em. suositusten mukaan työvoimaan kuuluu sekä siviilityövoima että puolustusvoimat, ja tämä jako tulisi nimenomaisesti julkaisuissa esittää. Em. Ristimäen tutkimuksen mukaan "Suomen työvoimatiedustelussa käytetty käsite on koko työvoiman ja siviilityövoiman välillä, koska asevelvollisuuttaan suorittamassa olevia¹⁾ ei lueta työvoimaan kuuluviksi, mutta puolustuslaitoksen kantahenkilökunta sisältyy palvelusten työvoimaan."

Ns. vanhassa työvoimatiedustelussa (1959-1976) kuukausiluvut laskettiin "käsivaraisesti" graafisesti tasoittamalla ko. kuukauden viikkoluvut, joista sitten laskettiin kuukausikeskiarvo. Vuosikeskiarvo laskettiin kuukausilukujen keskiarvona. Uudessa työvoimatiedustelussa (1976-) kuukausiluvut lasketaan vain kahden viikon keskiarvona ja vastaavasti vuosiluku kuukausilukujen keskiarvona.

1) Kertausharjoituksissa olevat lasketaan sen sijaan työvoimaan.

Liitteessä 4 on käytännön esimerkkejä ammatin määräytymisestä sovellettaessa atv- ja työvoimakäsitteitä.

4. At-väestön ja työvoiman määrällisistä eroista

Edellisessä luvussa on tarkasteltu molempien käsitteiden ja määritelmien eroja. Seuraavassa verrataan miten erilaisia tuloksia em. käsitteiden soveltaminen käytännössä aiheuttaa. Ainoat mahdolliset vertailuajankohdat ovat vuodet 1960 ja 1970, jolloin suoritettujen väestölaskentojen tuloksia voidaan verrata työvoimatiedustelun tuloksiin samoilta ajankohdilta/jaksoilta. Vuoden 1960 osalta vertailun tuloksia on perusteellisemmin selvitetty em. Ristimäen tutkimuksessa ja vuoden 1970 osalta Kauko Erkon toimesta.

Ristimäki on verrannut v. 1960 väestölaskennan at-väestötietoja työvoimatiedustelun joulukuun keskiarvolukuihin:

	(1 000)		
	Miehet	Naiset	Yhteensä
Ammatissa toimivat	1 232	801	2 033
Työvoima	1 173	936	2 110
Ero	- 59	+ 135	+ 83

Suurimmat erot paljastuvat, kun verrataan yrittäjiä ja avustavia perheenjäseniä maa- ja metsätaloudessa:

	(1 000)		
	Miehet	Naiset	Yhteensä
Ammatissa toimivat/ maa- ja metsätalous	330	240	569
Työvoima/maa- ja metsätalous	269	343	612
Ero	- 61	+ 103	+ 43

Kaikkien elinkeinojen osalta ks. tarkemmin liite 5.

Ristimäen mukaan: "Väestölaskennan ja työvoimatiedustelun avulla saatujen yrittäjien ja avustavien perheenjäsenten lukumäärien erot johtuvat etupäässä maatalouden avustavien perheenjäsenten erilaisesta määrittämisestä (1/2, 1/3 normaalista työajasta), varsinkin naisilla." Miesten osalta erot selittyvät Ristimäen mukaan lähinnä yli 64-vuotiaiden eläkeläisten määrien erolla: "On todennäköistä, että osa jo eläkkeelle siirtyneistä ilmoitti väestölaskennassa entisen ammattinsa ja tuli sen perusteella luetuksi ammatissa toimivaan väestöön." Edelleen: "Yhteenvetona edellä suoritetusta väestölaskennan ja työvoimatiedustelun tulosten vertailusta voidaan todeta, että väestölaskenta ja työvoimatiedustelu osoittivat varsin yhdenmukaisia tuloksia sekä palkansaaajien että yrittäjien ja avustavien perheenjäsenten ryhmässä, maa- ja metsätaloutta lukuunottamatta. Muissa elinkeinoissa erot eivät yleensä ole merkitsevät."

Vuoden 1970 väestölaskennan tulosten perusteella voidaan verrata samasta aineistosta sekä at-väestön että työvoimaan kuulumisen (viikolla 6-12.12.1970) eroja:

Pääasiallinen toiminta	Yht. (1 000)	Työvoimaan kuuluvuus viikolla 6-12.12.1970						Työvoimaan kuulumatt.	
		Yht. (1 000)	% (1 000)	Työll. (1 000)	% (1 000)	Tyött. (1 000)	% (1 000)	%	
Koko väestö	4 598	2 013	100	1 953	100	60	100	2 585	100
näistä:									
at-väestö	2 118	1 976	98	1 924	99	52	87	142	5
opiskelijoita	268	12	0	11	0	1	2	257	10
perheenjäseniä	1 582	18	1	13	1	5	9	1 564	53
eläkeläisiä	577	5	0	4	0	1	2	572	30
laitoshoidokkeja	52	1	0	1	0	0	0	51	2

At-väestöstä kuului viikolla 6-12.12.1970 työvoimaan n. 93 % ja vastavasti työvoiman ulkopuolelle n. 7 % eli 142 000 henkilöä.

Kauko Erkko¹⁾ on suorittanut vertailuja vuoden 1970 väestölaskennan ja työvoimatiedustelun tulosten osalta. Hänen mukaansa: "Koko työvoimaan nähden työvoimatiedustelun joulukuun 1970 ja tammikuun 1971 keskiarvoluku ... vastaa parhaiten VAL:n at-väestöä. V. 1971 tammikuun luvut ja viikkolukujen keskiarvot ovat kuitenkin parempia, kun tarkastellaan työvoimaa myös sukupuolittain." (Viikkolukujen keskiarvo tarkoittaa 02.01.1971 päättynyttä viikkoa.) Seuraavaan taulukkoon on poimittu vertailun tulokset (väestölaskennan at-väestö - työvoimatiedustelun työvoima) käytettäessä työvoimatiedustelun v. 1970 vuosikeskiarvoa, joulukuun -70, tammikuun -71, joulukuun -71 keskiarvoa ja viikkolukujen keskiarvoa:

	Erot (1 000 henkeä ja %)					
	Miehet	%	Naiset	%	Yht.	%
1970	+ 12	1.0	- 78	8.7	- 66	3.1
1970/12	+ 40	3.2	- 64	7.1	- 25	1.2
1971/01	+ 61	5.0	- 38	4.2	+ 23	1.1
1970/12-71/01	+ 50	4.1	- 51	5.7	- 1	0.0
viikkoluvut	+ 39	3.2	- 33	3.7	+ 5	0.2

Eräänä johtopäätöksenä Erkko toteaa: "... mitä lähemmäksi vuosien 1970-71 vaihdetta tullaan, sitä paremmin työvoima ja at-väestö vastaavat toisiaan." Työvoimatiedustelun virhelähteistä todetaan: "Samoin voi kato, siirtolaisuus, kuntamuutokset sekä joidenkin lakien uudistukset (uusi työllisyyslaki, luopumiskorvauslaki) aiheuttaa vääristymiä työvoimatiedustelun lukuja suurennettaessa." Elinkeinoittain, ammattiaseman ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna suurimmat erot ovat jälleen maatalouden avustavien perheenjäsenten, erityisesti naisten kohdalla. Erkko toteaa: "Perustellusti voidaan kuitenkin väittää, että väestölaskennassa on (emäntiä ja) avustavia perheenjäseniä noin

1) Kauko Erkko: Väestölaskennan ja työvoimatiedustelun tulosten vertailemisesta, 22.01.1973

50-60 000 henkilöä liian vähän. Tämä johtunee suurimmaksi osaksi väestölaskennan hyvin tiukasta koodauskäytännöstä näiden henkilöiden osalta."¹⁾

Joka tapauksessa on selvää, että - määritelmästä riippumattakin - maatalouden työvoiman mittaaminen Suomen oloissa tuottaa suuria vaikeuksia.

Mainittakoon vielä eräs seikka, joka aiheuttaa jonkin verran eroja väestölaskennan at-väestön ja työvoimatiedustelun työvoiman kesken. Jos työvoiman ulkopuolelta (esim. koululainen) siirtyy työvoimaan työttömäksi (hakee siis koulun tai opiskelun jälkeen työtä) ei tällainen henkilö väestölaskennassa tule at-väestöön luetuksi, koska tällä ei ole 'edellistä' ammattia. Työvoimatiedustelussa ko. henkilö on työtön ja kuuluu näin ollen työvoimaan. Näiden henkilöiden määrä on luonnollisesti suurimmillaan vuodenvaihteessa ja touko-kesäkuussa.

Verrattaessa kahden eri tutkimuksen, kuten työvoimatiedustelun ja väestölaskennan tuloksia, on muistettava, että tulokset eivät välttämättä ole samoja vaikka kysyttäisiin täysin samaa asiaa kahteen kertaan (eri tutkimuksilla). Väestölaskennan "toiminta viikolla x" ja työvoimatiedustelun tulokset samalta viikolta ovat tästä esimerkkinä. Tilastokeskuksessa on suoritettu selvitys, joka perustuu väestölaskennan em. toimintatietoihin ja työvoimatiedustelun viikon 6-12.12.1970 yhden 7 500 henkilön alaotoksen vastauksista suurennettuihin lukuihin.²⁾ Työvoiman osalta erot ovat vain 7 000 miesten kohdalla, kun taas naisten kohdalla ero on peräti 96 000 (työvoimatiedustelussa suurempi kuin väestölaskennassa). Ero johtunee jälleen maatalouden naisista, kuten em. selvityksessäkin todetaan. Toisaalta työvoimatiedustelun mukaan työttömiä oli vain 33 000, kun niitä väestölaskennan mukaan oli 60 000 samalla viikolla.

1) Merkintäohjeiden mukaan mm. "Talon emäntä ja tytär viedään avustaviksi vain, jos avustamisen laatu on ilmoitettu tai B-lomakkeella kohdassa 1 on ilmoitettu selvä ammatti (esim. maanviljelijä, karjanhoitaja, kanalanpitäjä). Esim. emäntä, perheenemäntä, maanviljelijän vaimo eivät ole ammatteja."

2) Väestölaskennan ja työvoimatiedustelun toimintatietojen eroista, 23.10.1972/PH

On selvää, että tiedustelulomake, työvoimatiedustelun kato, muistivirheet jne. vaikuttavat tulosten vertailukelpoisuuteen. Joka tapauksessa työvoimatiedustelun ja väestölaskennan tulokset antavat toisistaan poikkeavia tuloksia erityisesti maatalouden avustavien perheenjäsenten sekä työttömien osalta.

5. Ruotsin väestölaskennoissa sovellettu työvoimakäsite

Ruotsissa on vuodesta 1960 lähtien käytetty työvoima-käsitettä. Ruotsin vuoden 1970 väestölaskennassa "förvärvsarbetande" tarkoittaa julkaisutauluissa yleensä, että henkilön työaika tulee olla vähintään 20 tuntia viikossa. Koska 1970 kysyttiin lisäksi tuntimäärät ko. viikolla, saadaan eriteltyä myös osa-aikatyöntekijät (1-19 tuntia).¹⁾ Tarkasti ottaen kuitenkin jo yhden tunnin työ ko. viikon aikana riittää työvoimaan kuulumiseen Ruotsin väestölaskennassa 1970, kuten ilmenee seuraavasta lainauksesta (FoB 1970, Del 8, 1974, s. 16):
"Som förvärvsarbetande räknas personer som under räkningsveckan utförde inkomstgivande arbete under minst 1 timme. ... För medhjälpare inom näring 1 jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske är gränsen dock 15 timmar." Työvoimaan laskettiin kuuluvan myös ne, jotka laskentaviikolla olivat olleet tilapäisesti enintään 4 kuukautta poissa työvoimasta.

Em. määritelmä oli jonkin verran toinen Ruotsin väestölaskennassa vuonna 1965, jolloin työvoimaan kuulumisen ehtona oli vähintään puolet alan normaalista työajasta laskentaviikolla.

Vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi on vuoden 1970 väestölaskennan työvoimaan kuuluneet jaettu viikkotuntimäärien perusteella seuraaviin ryhmiin: 1-19, 20-34 ja 35- tuntia viikossa. Tällöin vähintään 20 viikkotyötuntia työskennelleiden määrä vastaa hyvin vuoden 1965 aikarajaa "vähintään puolet alan normaalista työajasta".

1) Käsitteet pääammatti, pääasiallinen toiminta sekä työvoima vuoden 1970 väestölaskennassa, Tilastollinen päätoimisto, 14.10.1969/GS

1970 alaikärajana työvoimaan kuulumiselle käytettiin 16 vuotta, kun taas vuonna 1965 raja oli 14 vuotta.

Vuoden 1975 väestölaskennassa käsite on asiallisesti sama kuin 1970, joskin kysymyksenasettelu on hieman muuttunut (ks. liite 6). Laskentaviikon 20-26 lokakuuta 1975 lisäksi kysyttiin niiltä, jotka em. viikolla eivät työskennelleet "normaalisti": "Har Ni utfört något stadigvarande förvärvsarbete under tiden 21 juni (midsommar) - 19 oktober 1975? ☐ Nej, ☐ Ja: Antal timmar den senaste normala arbetsveckan?"

Lisäkysymyksen tarkoituksena on kartoittaa ne, jotka laskentaviikolla olivat tilapäisesti poissa työvoimasta. Tilapäisenä poissaolona hyväksyttiin esim. loma, sairaus, työttömyys, äitiysloma, kertausharjoitus tms. mikäli tämä oli alkanut kesäkuun 21. päivän 1975 jälkeen (ajanjakson pituus = 4 kk). Voitaneen sanoa¹⁾, että työvoimaan laskettiin kuuluvaksi kaikki ne henkilöt, jotka olivat olleet (pysyvässä) tuloa tuottavassa työssä kesäkuun 21. päivän ja laskentaviikon viimeisen päivän (26. lokakuuta 1975) välisenä aikana. Maatalouden avustavilta perheenjäseniltä edellytettiin tosin vähintään 15 tunnin työpanosta ko. viikolla. Em. lisäkysymyksen sanonta "... stadigvarande förvärvsarbete under tiden 21 juni - 19 oktober 1975?" korostaa kyllä työn pysyvää laatua, mutta tämä on luonnollisesti jäänyt vastaajien omaan harkintaan.

Todettakoon lopuksi, että Ruotsin soveltama käytäntö ei tarkasti ottaen ole työvoima-käsitteen mukaista, koska viiteajanjaksona on viikon lisäksi tätä edeltäneet 4 kuukautta. Tässä mielessä Ruotsin käytäntö on "current" ja "usual activity"-käsitteiden välimuoto.

1) Folk- och bostadsräkningen 1975, Del 1:1, Råtabelplaner, SCB Stockholm 1977, s. 11.

6. Norjan "inntektsgivende arbeid"-käsité

Norjan vuoden 1970 väestölaskennassa on sovellettu "inntektsgivende arbeid"-käsitettä, joka viiteajanjaksonsa puolesta on usual activity-käsitteen mukainen eli 12 kuukautta. Ao. väestölaskentajulkaisussa¹⁾ on annettu seuraava määritelmä: "Som inntektsgivende arbeid er regnet alt arbeid mot vederlag, enten i form av lønn, inntekt av egen bedrift, naturalier e.l., medregnet arbeid som familiemedlem uten fast lønn i familiebedrift (f.eks. gårdsbruk, forretning m.v.), vernepliktstjeneste og tilsvarende plikttjeneste. Husarbeid for egen familie er derimot ikke regnet med. I gruppen "med inntektsgivende arbeid" er tatt med alle personer som utførte slikt arbeid hele eller en del av perioden 1. november 1969 - 31. oktober 1970, også personer som begynte eller sluttet i arbeidslivet i denne perioden, deltidsarbeidere og elever og studenter som hadde hatt feriearbeid." Edellä käsitellyn YK:n suositukseen verrattuna käsité on kuitenkin laajempi kuin usual activity, koska tässä ei ole mitään alarajaa käytetystä työajasta, edes avustavien perheenjäsenten kohdalla (YK: vähintään 1/3 alan työajasta). Julkaisutauluissa em. ryhmä on kuitenkin jaettu käytetyn työajan mukaan seuraaviin ryhmiin:

- alle 100 tuntia
- 100 - 499 tuntia
- 500 - 999 tuntia
- vähintään 1 000 tuntia.

Asevelvollisuuttaan suorittamassa olleille on lomakkeella annettu ohje työajan ilmoittamisesta: 175 tuntia kuukaudessa (liite 7). Em. kysymykset kohdistettiin kaikille 15 vuotta täyttäneille. Lienee selvää, että kysymys 12 kuukauden viiteajanjaksolla tuottaa käytännössä vastaajille vaikeuksia, erityisesti käytetyn työajan ilmoittaminen edes 100 tunnin tarkkuudella (esim. maatalouden avustavat perheenjäsenet).

1) Folke- og bolig telling 1970, Hefte II, Naering, yrke og arbeidstid m.v., Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1975

7. Atv- ja työvoima-käsitteiden käyttö

Entä ketkä (viranomaiset, laitokset, ryhmät) sitten käyttävät atv- ja ketkä työvoima-käsitettä? Käytännössä asian ratkaisee luultavasti se, mitä tietoja on yleensä käytettävissä. Esimerkkinä mainittakoon työvoiman tarjontaennusteet. Keskipitkän ja pitkän aikavälin työvoimaennusteissa käytetään perustana viimeisimmän väestölaskennan atv-lukuja: "Tarjontaennuste tehdään kuitenkin väestölaskentakäsitteistön mukaisen ammatissatoimivuuden pohjalta sen vuoksi, että työvoimatiedustelun tiedot läänitason ikäryhmittäisistä työvoimaosuuksista sukupuolen mukaan ovat melko epävarmoja otoskoon pienuuden vuoksi."¹⁾ Kuitenkin arvioitaessa viimeaikaista kehitystä tässäkin joudutaan käyttämään työvoimatiedustelun työvoima-käsitteen mukaisia työvoimaosuuksia. Tästä aiheutuu luonnollisesti sekä käsitteellisiä että käytännöllisiä vaikeuksia ennusteen laadinnassa.

Vastaavanlaista menettelyä on jouduttu käyttämään myös laadittaessa valtakunnallista työpaikkasuunnitetta.²⁾ Työpaikalla tarkoitetaan - vaikkei tätä ole selvästi sanottu - atv-käsitteen mukaista työpaikkaa. Tämä on luonnollista sikäli, että suunnitteessa tarkastellaan vuosia 1980 ja 1985, ei niinkään tiettyä viikkoa em. vuosina.

Sen sijaan lyhyen aikavälin (1-2 vuotta) työvoimaennusteissa, joita laatii mm. tilastokeskus ja valtiovarainministeriö, käytetään työvoimakäsitettä. Tämä on luonnollista, kun kerran tarkoituksena on ennakoida työllisten ja työttömien määriä seuraavan vuoden eri neljänneksillä.

Työvoiman kysyntäennusteiden laadintaan soveltuu työvoiman työlliset-käsite ainakin periaatteessa paremmin kuin ammatissa toimiva väestö.

-
- 1) Käytettävissä olevien työvoimavarojen kehitys vuoteen 1990, Valtioneuvoston kanslian työvoiman tarjontaryhmä, VnK julkaisuja 1975:10
 - 2) Lääneittäinen työpaikka- ja väestösuunnite vuosille 1980 ja 1990, VnK Suunnitteluosasto, VnK julkaisuja 1975:9

Tarkasti ottaen työllisetkään eivät kuvaa työvoiman kysyntää, mutta kylläkin toteutunutta kysyntää. Tältä kannalta ajatellen ammatissa toimiva väestö soveltuu paremmin työvoiman tarjonnan kuvaamiseen ja vastaavasti työvoiman työlliset työvoiman kysynnän kuvaamiseen.

Tarkasteltaessa koko väestön toimeentuloa on tarkoituksenmukaista käyttää pikemmin atv- kuin työvoimakäsitettä. Tarkastelujakso on tällöin yleensä pidempi kuin viikko (tai kuukausi), jos halutaan esimerkiksi tietää, kuinka suuri osa väestöstä saa toimeentulonsa vaikkapa maataloudesta. Tällöin ei tavallisesti oteta huomioon "tilapäisiä" tai lyhytaikaisia ilmiöitä kuten työttömyyttä tai varusmiesten määrää, jotka ryhmät eivät kuulu työvoimakäsitteen työllisiin.

Kuvattaessa ns. pendeliväestöä (asuinkuntansa ulkopuolella työssäkäyvä väestönosa) käytetään Suomessa perinteisesti atv-käsitettä. Tämä johtuu kuitenkin jälleen siitä käytännön seikasta, että ainoastaan väestölaskennoista on saatu kokonaistietoja pendeliväestöstä. Loogiselta kannalta työvoimakäsite soveltuisi käsittääkseni paremmin tämän ilmiön kuvaamiseen (viikkoperiodi), koska vuoden aikana varsin monien henkilöiden työpaikka muuttuu (mikä työpaikka valitaan tarkastelun kohteeksi?).

Ammattitietoa käytetään nykyisin varsin monissa tilastoissa ja selvityksenä "taustatietona". Esimerkkinä mainittakoon väestölaskennan (ammatissa toimivien) ammatin yhdistämistä yksilötasolla muuttoliike- ja siirtolaisuusaineistoon vuodelta 1971. Kuvattaessa tällä tavalla muuttaneiden ammattirakennetta on luonnollisesti parempi käyttää ammatissa toimivuus-käsitettä kuin tietyn viikon työvoimakäsitettä.

8. Eräät läheiset käsitteet: pääasiallinen toimeentulon lähde ja ansiotulonsaajat

Vuoden 1970 väestölaskennassa käytettiin YK:n suositusten mukaisesti uutta pääasiallisen toimeentulon lähde-käsitettä (Main source of livelihood). Suosituksen mukaan: "Main source of livelihood is the principal source from which the consumption of each person was financed during a specific twelve-month period." Kyseinen tieto kerätään koko väestöltä, riippumatta siitä, kuuluuko tämä taloudellisesti aktiiviin vai epäaktiiviin väestöön. Ko. tieto on suosituksen mukaan erityisen tärkeä silloin, kun käytetään vain labour force-käsitettä, koska yksi ainoa laskentaviikko saattaa antaa harhaanjohtavan kuvan niistä, jotka ko. laskentaviikolla tekivät jotain muuta kuin mitä "normaalisti" tekevät. Suositus ja Suomessa sovellettu luokitus ovat seuraavat:

YK

VAL 1970

Economic activity

Ansiotyö (myös avustavan perheenjäsenen työ)

Pensions of all types

Eläke

Benefits and assistance

Kunnan tai valtion avustus, apuraha, laina

Property or other investments

Pääoma, säästöt, korkotulot

Support by another person or persons

Toisen henkilön tulot ja omaisuus

Tuntematon

Yllä mainituista vaihtoehtoista väestölaskennassa hyväksyttiin vain yksi; jos oli kuitenkin merkitty useita vaihtoehtoja, hyväksyttiin ensin mainittu. Vuoden 1970 väestölaskennan aineistosta on laadittu taulu, josta selviää pääasiallisen toimeentulon lähteen ja työvoimaan kuulumisen (viikolla 6-12.12.1970) välinen yhteys:

Pääasiallinen toimeen- tulon lähde	Toiminta viikolla ^{x)} 6-12.12.1970 (%)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Ansiotyö	97	77	7	31	56	2	6	2
Eläke	1	1	1	7	0	96	84	0
Avustus ym.	0	3	10	1	16	0	3	1
Pääoma ym.	0	1	0	1	0	1	1	0
Toisen tulot ym.	2	18	83	60	27	1	5	97
Tuntematon	0	0	0	0	0	0	0	0
	100	99	101	100	99	100	99	100

- x) Toiminta viikolla:
- 1 työlliset
 - 2 työttömät
 - 3 opiskelijat ja koululaiset
 - 4 kotitaloustyötä tekevät
 - 5 asevelvolliset
 - 6 eläkeläiset
 - 7 työkyvyttömät
 - 8 muut

Tässä yhteydessä kannattaa mainita Tanskan "rekisterityyppinen väestölaskenta" (folketaellingslignende opgørelse) 01.07.1976, jossa mitään tietoja ei kysytty lomakkeilla vaan tiedot hankitaan eri rekistereistä. Taloudellisesti aktiivit henkilöt määritellään verotustietojen perusteella lähinnä siten, että ansiotuloja saaneet katsotaan "ammatissa toimiviksi", viiteajanjaksona on vuosi. Käsité vastaa ehkä lähinnä pääasiallinen toimeentulon lähde-käsitettä.

Päätätely tapahtuu teknisesti melko monimutkaisesti, mutta tärkeimmät tiedot ovat tulotyyppi ja tulojen määrä. "Ved sondringen mellem erhvervsaktive og ikke-erhvervsaktive grupper vil de erhvervsmaessige indkomsters absolutte størrelse være afgørende. Det kan således nævnes, at en person, som ikke modtager pension og ikke har regnskabspligt, vil blive klassificeret som erhvervsaktiv, hvis A-indkomster er større end 15 000 kr."¹⁾

1) Fag- og erhvervsklassifikation, Finn Spieker, Danmarks Statistik, Nordisk seminar om folke- og boligtaellinger 1980, 15.-17. marts 1977

Suomessa vuoden 1970 väestölaskenta-aineistoon yhdistettiin verohallituksen verotusrekisteristä tiedot henkilöiden veronalaisista tuloista, veroista ja vähennyksistä. Valtionveronalaiset tulot on jaettu veroilmoitukseen perustuen ansiotuloihin ja muihin valtionveron alaisiin tuloihin. Ansiotuloihin kuuluu yrittäjä- ja palkkatulot. Ansiotulot kuvaavat näin tuotantoprosessiin osallistumisesta saatuja välittömiä tuloja. Koska tulotiedot perustuvat kuitenkin verovuoteen 1971, eli väestölaskennan jälkeiseen ajanjaksoon, aiheutuu tästä luonnollisesti tietojen kesken loogisia ristiriitoja. Esimerkiksi väestölaskennan mukaan ammatissa toimivista henkilöistä noin 233 000 eli 11 % oli tulottomia. Näistä enemmistö (54 %) oli maatalouden harjoittajia ja näistä puolestaan valta-osa avustavia perheenjäseniä.

Yhdessä kunnassa (Ahlainen) suoritetun selvityksen¹⁾ perusteella voitiin todeta, että ansiotuloja saaneista vain 70 % oli ammatissa toimivia, loput olivat opiskelijoita (6 %), perheenjäseniä (9 %) ja eläkeläisiä (15 %).

On selvää, että kaikki edellä käsitellyt käsitteet (1. ammatissa toimivat, 2. työvoimaan kuuluvat, 3. ne, joiden pääasiallinen toimeentulon lähde on ansiotyö sekä 4. ansiotulonsaajat) ovat varsin läheisiä ja kuvaavat kaikki taloudellista aktiviteettia, tosin hieman eri kannalta. Erityisen lähellä ovat at-väestö (käytettäessä vuosiperiodia) ja ne, joiden pääasiallinen toimeentulon lähde on ansiotyö.

Jos ansiotulonsaajat voitaisiin ryhmitellä tulon määrän mukaan (vert. Tanskan käytäntö) tai tulonansaitsemisajan mukaan, päästäisiin ilmeisesti hyvinkin lähelle ammatissa toimivien määrää ja myös niitä, joiden pääasiallinen toimeentulon lähde on ollut ansiotyö.²⁾ Tämänkaltaisia tilastoja ei kuitenkaan ole toistaiseksi käytettävissä, joten erojen suuruudesta on vaikea sanoa mitään tarkkaa.

1) Veroaineistojen tilastollista käyttöä kehittävän työryhmän jaoston raportti, Tilastokeskus 26.11.1976

2) Tulevaisuudessa tämä saattaisi tarjota mahdollisuuden määritellä taloudellisesti aktiivien henkilöiden määrän verotusaineistosta ilman, että tietoa tarvitsisi kysyä lomakkeella.

Ammatissa toimivien ja ansiotulonsaajien osalta tällainen vertailu voidaan ja tulisi suorittaa asunto- ja elinkeinotutkimuksen aineiston perusteella. Myös vuosittain laadittavasta tulo- ja omaisuustilastosta voitaisiin helposti laatia nykyistä tarkempia lukumäärätilastoja ansiotulonsaajista. Samoin uudistetun työvoimatiedustelun aineiston perusteella voitaisiin saada lisätietoa ko. ilmiöiden yhteydestä.

9. YK:n suositukset vuodelle 1980

YK:n ECE-maita koskevia suosituksia vuoden 1980 väestölaskentoja varten on käsitelty Genevessä toukokuussa 1977. Tällöin pääasiallinen toiminta-tietoon tehtiin eräitä pieniä muutoksia.¹⁾ Ensinnäkin puolustusvoimien osalta tehtiin määritelmään pieni täsmennys siten, että vähintään kolme kuukautta asevelvollisuuttaan suorittamassa olevat lasketaan kuuluvaksi taloudellisesti aktiiveihin. Toiseksi epäaktiivien osalta luokitusta muutettiin hieman:

"2.0 Not economically active

2.1 persons below the minimum age for data
on economic characteristics

2.2 students between the minimum age for data
on economic characteristics and the minimum
school-leaving age

2.3 students above the minimum school-leaving age

2.4 home-makers

2.5 others

2.5.1 retired persons

2.5.2 persons not elsewhere classified"

Oleellista muutoksessa on se, että luokitusta varten ei tarvita lisäinformaatiota niistä, jotka ovat nuorempia kuin mitä ao. maassa

1) Meeting on Population Censuses (9-13 May 1977) Draft Report, CES/AC.6/CRP.1/Add.3, 11 May 1977

sovellettava minimi-ikä taloudellisesti aktiiveille edellyttää.
Lisäksi ryhmä "muut" on jaettu "eläkeläisiin" ja "muihin".

10. Vuoden 1980 väestölaskennassa käytettävä käsite?

Seuraavassa väestölaskennassa käytettävä käsite ja kysymyksenasettelu tulee ratkaista hyvissä ajoin ja tällöin tulee ottaa huomioon ainakin seuraavat seikat:

1. käyttäjien tarpeet
2. vertailtavuus:
 - ajassa (edelliset väestölaskennat),
 - muihin tilastoihin (työvoimatiedustelu, maatalouslaskenta, ...),
 - kansainvälisesti (YK:n, ILO:n ja OECD:n suositukset)
3. ko. tietojen yhdistelyt muihin aineistoihin
4. kysymyksenasettelu (mitä voidaan kysyä, jotta vastaajat ymmärtävät kysymykset yksikäsitteisesti)
5. käsitteen looginen selkeys (mitä se tarkasti ottaen tarkoittaa ja kuvaa)
6. laskenta-ajankohta (vuodenvaihde - muu ajankohta)
7. "työnjako" (saadaanko vastaavia tietoja muista lähteistä: työvoimatiedustelu, teollisuustilasto, ...).

Yllä luetellut kriteerit lienevät ainakin suurin piirtein tärkeysjärjestyksessä. Kohdasta 5. voidaan todeta, että laskenta-ajankohta on aina ollut vuodenvaihde (31.12./01.01.), mutta voimassa olevan lain (154/38) mukaan tätä ei ole tarkemmin rajattu: "Koko maata käsittävä väestölaskenta ja siihen liittyvä asunto- ja kiinteistölaskenta on säännöllisesti joka kymmenes vuosi toimeenpantava." Asetuksella voitaisiin laskenta-ajankohdaksi määrätä periaatteessa esim. 01.11. (kuten Ruotsissa) ilman, että lakia pitäisi muuttaa. Lienee selvää, että väestölaskennassa ei voida kerätä tietoja työvoima-käsitteen mukaisesti

niin, että se olisi vertailukelpoinen työvoimatiedustelun vuosikeskiarvoihin. Käytännössä täysin vertailukelpoisia työvoimatietoja voidaan kysyä vain yhdeltä tai korkeintaan kahdelta viikolta, jolloin vertailukelpoisuus olisi olemassa työvoimatiedustelun ao. kuukauden keskiarvolukuihin. Mikäli työvoima-käsitettä käytetään, tulee laskenta-ajan kohdan siirtämistä vakavasti harkita nykyistä aiemmaksi.

Kohdasta 6. mainittakoon esimerkkinä v. 1970 väestölaskenta-aineiston ja muuttoliikeaineiston vuodelta 1971 yhdistely. Lisäksi verotusaineiston yhdistely on tärkeä asiaan vaikuttava seikka. 1970 yhdistettiin verotustiedot verotusvuodelta 1971 ja asunto- ja elinkeinotutkimuksessa 01.01.1976 vuodelta 1975 (viiteajanjaksot olivat siis erilaiset). Myös väestön keskusrekisteriin mahdollisesti liitettävät tiedot henkilöiden ammatista, työpaikasta jne.¹⁾ saattaa vaikuttaa ratkaisuun.

1) Ammatti- ja koulutustietojen rekisteröintiä selvittelevän työryhmän ehdotus, Väestörekisterikeskus, Helsinki 1976

SUOMEN VÄESTÖLASKENTA 1950

14 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien henkilöiden vastattava

Pääammatit, -toimi tai -toiminta					Ammatti- asemanne		Itsenäisten yrittäjien vastattava					
Ilmoittakaa mahdollisimman tarkka ammattinimitys tai sen puuttuessa selittäkää lyhyesti työnne laatu Älkää käyttäkö yleisnimitystä, kuten työmies, toimistovirkailija, insinööri, opettaja, älkääkä arvonimeä, kuten fil.maisteri tai kunnallisneuvos, vaan esimerkiksi metsänhakkuumies, karjanhoitoapulainen, automaattisorvinkäyttäjää, työkaluseppä, konekirjoittaja, työntutkimusinsinööri, valmistelunopettaja jne. Jos olette tilapäisesti työtön tai työttömyystöihin sijoitettu taikka asevelvollisuutta suorittamassa, niin ilmoittakaa se ammatti, jossa viimeksi työskentelitte Pääammatiksi tai -toimeksi katsotaan 1. säännöllinen kokopäiväinen ansiotyö, 2. osapäivätyö, jos käytätte siihen aikaa vähintään puolet alan normaalityöajasta, ja 3. useammista harjoittamistanne ammatteista se, johon käytätte eniten aikaa vuodessa					Ellei Teillä ole varsinaista pääammatia tai -toiminta, niin ilmoittakaa toimintanne tai toimeentulonne laatu Esimerkkejä: perheenemäntä kotitaloustyöt opiskelijat koululainen entinen puutarhuri työkyvytön syntymästä asti jne.		Ainoastaan teollisuuden, käsityön ja rakennusalan työntekijöihin vastattava Mikä yleensä katsotaan sar.29 ilmoittamanne pääammatin oppiajaksi (tarkoittaa oppiaikaa työpaikalla, ei ammattikoulussa)? (rasti ruutuun)		Katsokaa etusivulla olevaa määritelmää (rasti ruutuun)		Yrityksenne nimi (toiminimi, maatilan nimi jne.) ja osoite (kunnan nimi ja tarkka osoite) Jos omistatte useita yrityksiä, ilmoittakaa se, jossa harjoitatte pääammatianne Ellei yrityksellänne ole erityistä liikenimeä, ilmoittakaa oma nimenne sekä työpaikkanne osoite	
					Enintään yksi vuosi	Noin kaksi vuotta	Vähintään kolme v.	Itsenäinen yrittäjä	Toisen palkallisessa palveluksessa	Edellisiin ryhmiin kuulumaton	Nimi	Osoite
huonekalupuseppä						X		X			Hallion tila	
											Saarijärvi, Korpikylä	
29					31	32	33	34	35	36	Nimi	37
											Osoite	
											Nimi	
											Osoite	
											Nimi	
											Osoite	

Ainoastaan 14 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien henkilöiden vastattava

Autatteko		
ruokakunnan jotakin jäsentä, esimerkiksi päämiestä, tämän pää- tai sivuammatissa tai -toimessa? Jos autatte, ilmoittakaa työn laatu Esimerkkejä: Talonemäntä vastaa hoidon karjatalouden autan vain sadonkorjuussa otan osaa ulkotöihin, jne Kauppiaan vaimo: autan säännöllisesti myynnissä hoidan kirjanpidon, jne. Kodinhoitotöitä ei ilmoiteta		
Sivuammatti		
Ilmoittakaa mahdollinen sivuammatti tai -toimi tarkoin määriteltynä, esimerkiksi elokuvateatterin kassanhoitaja, vakuutusasiamies, ajomies tiilitehtaassa, kotieläinlääkäri, sanomalehden jakaja, ulkotoimittaja jne. Katsokaa etusivulla olevaa sivuammatin määritelmää		
Jos olette vuoden 1950 aikana ollut metsä- tai uittotöissä, ilmoittakaa näihin töihin yhteensä käyttämäne aika kuukausina. Omassa metsässä suoritettuja töitä ei ilmoiteta		
hoidan karjatalouden	ajomies metsätöissä	3
43	44	45

SUOMEN VÄESTÖLASKENTA 1970

Tilastollinen päätoimisto

Svensk text sid. 2—3

Henkilölomake **B**

LAKISAATEINEN VÄESTÖLASKENTA 1970

← Ohjeet

Merkitään rastilla (x) oikea vaihtoehto.

Sukunimi	Etinimet	Syntymävuosi
Lähiosoite	Kunta ja postitoimipaikka	
1 Pääammatin tai muu pääasiallinen toiminta Ilmoittakaa pääammatinne niin tarkasti, että käy ilmi työn tai tehtävän laatu; ellei teillä ole varsinaista pääammatin tai -toimintaa, ilmoittakaa toimintanne laatu. Ohje 1 2 Jos olette eläkeläinen, mikä on entinen pääammatinne? Ohje 2 3 Avustustekko jatkuvasti ruokakunnan jostain jäsenistä tämän ammatissa tai toimessa vähintään puolet työajasta? Jos avustatte, ilmoittakaa työn laatu. Esim. hoidan karjalouden, autan myynnissä. 4 Oletteko Ohje 3 1 toisen palveluksessa (palkansaaja)? 2 itsenäinen yrittäjä, joka hoitaa omaa taloudellista yritystään tai viljelee omistamaansa tai vuokraamaansa tilaa tai on vapaan ammatin harjoittaja? 3 edellisiin ryhmiin kuulumaton? Tähän ryhmään kuuluvat esim. perheenemäntä, koululainen, opiskelija, eläkeläinen jne., mikäli he eivät samanaikaisesti ole myös toisen palveluksessa tai itsenäisiä yrittäjiä. 5 Jos olette itsenäinen yrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja, onko yrityksellänne tai tilallanne palkattua työvoimaa? ☐ On ☐ Ei ole 6 Työpaikka Ohje 4 Jos olette toisen palveluksessa tai itsenäinen yrittäjä, ilmoittakaa Työnantajan tai yrityksen nimi Työpaikan laatu (esim. meijeri, konepaja) Osasto, jolla työskentelette Työpaikan tarkka osoite Kunta Kohtiin 7 ja 8 on vain maa- ja metsätaloudessa työskentelevien vastattava. 7 Mikä on een maatilan (joko oman tai työnantajanne) peltoala, jolla työskentelette? _____ ha _____ a 8 Jos olette vuoden 1970 aikana ollut metsä- tai uiittotöissä, ilmoittakaa näihin töihin yhteensä käyntämänne aika kuukausina. Kotitarvehakkuuta ei oteta huomioon. _____ kk 9 Oletteko ollut ansiotyössä (palkansaajana tai yrittäjänä) Ruotsissa yhtäjaksoisesti vähintään 6 kuukautta 1. 1. 1946 jälkeen? ☐ 1 En ole ollut Olen ollut ☐ 2 vuosien 1946—1949 aikana ☐ 3 vuosien 1950—1959 aikana ☐ 4 vuosien 1960—1970 aikana Yhteensä laskettu työssäoloaika Ruotsissa noin _____ v _____ kk (vain vähintään 6 kk kestäneet jaksot otetaan huomioon)		

1957—69/10 Valtok

Vuonna 1956 ja sitä ennen syntyneiden täytettävä.

Lomakkeen numero (Laskentaviranomainen täyttää)	Järj.no A-lomakkeilla (Laskentaviranom. täyttää)
10 Oletteko ansiotyössä 6.—12. 12. 1970 välisenä aikana ainakin yhtenä päivänä toisen palveluksessa tai toimittako itsenäisenä yrittäjänä? Ansiotyöksi katsotaan myös jonkun ruokakunnan jäsenen avustaminen tämän ammatissa tai toimessa ko. viikolla vähintään 15 tunnin ajan ilman varsinaista palkkaa. Ohje 5 ☐ Kyllä (vastatkaa myös seuraaviin kysymyksiin) ☐ En; siirtykää kysymykseen 11. Oliko ammatinne sama kuin kohdassa 1 tai avustamisenne laatu sama kuin kohdassa 3 ilmoitettu? ☐ Sama ☐ Eri, nimittäin _____ Oliko työpaikkanne sama kuin kohdassa 6 ilmoitettu? ☐ Sama ☐ Eri, nimittäin _____ Työpaikan nimi Työpaikan laatu Osasto Siirtykää kysymykseen 12. 11 Jos ette ollut ansiotyössä viikolla 6.—12. 12. 1970 yhtenä päivänä, mitä teitte? ☐ 1 Olin tilapäisesti poissa työpaikastani koko viikon (esim. sairauden, lakon, loman takia) ☐ 2 Olin työtön ja etsin työtä tai olin lomautettuna ☐ 3 Opiskelin tai kävin koulua ☐ 4 Tein kotitaloustyötä kotonani ☐ 5 Olin suorittamassa asevelvollisuuttani ☐ 6 Olen vanhuuseläkkeellä ☐ 7 Olen jatkuvasti (vähintään vuoden) työkyvytön ☐ 8 Muu toiminta, mikä?	

OHJEET

Täytetty lomake liitetään vastaavaan ruokakuuta- ja asunto-lomakkeeseen A.

Ohje 1. Pääammatin tai muu pääasiallinen toiminta ilmoittakaa 1. 1. 1971 vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

1. Pääammatiksi katsotaan

- 1) säännöllinen kokopäiväinen ansiotyö
- 2) osa-aikatyö, jos siihen käytetty aika on vähintään puolet alan normaalityöajasta
- 3) useamman ammatin harjoittajan ammateista se, johon käytetään eniten aikaa vuodessa.

Jos olette tilapäisesti työtön tai asevelvollisuutta suorittamassa, niin ilmoittakaa se ammatti, jossa viimeksi työskenteilitte.

Välttääkää ylimalkaisia ammatin nimityksiä, arvonimiä ja oppiarvoja.

Ei näin:

kansakoulunopettaja

tilintarkastaja

fil. maisteri

esentaja

työmiies

kunnallisuusneuvos

vian esimerkiksi:

kansakoulunopettaja

tilintarkastaja

matematiikan lehtori

puhelinasentaja

sähköasentaja

betonirautoittaja

auton apumies

toimitusjohtaja

2. Ellei Teillä ole varsinaista pääammatin, niin ilmoittakaa toimintanne laatu, esimerkiksi: perheenemäntä, opiskelija, koululainen, eläkeläinen.

Ohje 2. Eläkeläinen

Eläkeläinen ilmoittaa entisen ammatinnsa. Jos olette leski eikä Teillä ole ollut varsinaista ammatin, niin ilmoittakaa puolisonne ammatti.

Esimerkkejä:

puuseppä, laulunopettaja, maanviljelijä, lääninrevisori.

Ohje 3. Toisen palveluksessa oleva tai itsenäinen yrittäjä

Valitkaa yksi vaihtoehto annetuista kolmesta.

Itsenäiseksi yrittäjäksi katsotaan henkilö, joka

- 1) hoitaa omaa taloudellista yritystään, siis myös se, joka viljelee omistamaansa tai vuokraamaansa maata tai
- 2) harjoittaa itsenäisesti ammatin (esim. asianajaja, ompelija, taidemaalari).

Henkilö, joka päätoimisesti työskentelee osakeyhtiössä, jonka osakas hän on, katsotaan tässä toisen palveluksessa olevaksi.

B. Täytetään vain vuonna 1961 ja sitä ennen syntyneistä henkilöistä.

3 Pääasiallinen toimintanne 1.1.1976 vallitsevien olosuhteiden mukaisesti (merkitkää rastilla oikea vaihtoehto)		4 Tiedot työpaikasta		5 Ammatti 6 Työssäoloaika	
1 ☐ Palkansaaja (toisen palveluksessa)	4 ☐ Avustava	Työpaikan ja työnantajan nimi		Ammatti työpaikassa	
2 ☐ Yksinäisyrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (ei palkattua työvoimaa)	5 ☐ Perheenjäsen	Työpaikan laji (esim. konepaja, maatala, valintamyymälä, maalausliike)		Ammatti työpaikassa	
3 ☐ Työnantajayrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (palkattua työvoimaa)	6 ☐ Opiskelija tai koululainen	Työpaikan osasto, jolla työskentelette		Työkuukausien määrä vuonna 1975: (a) säännöllisessä kokopäivätyössä _____ kk (b) osa-aikatyössä _____ kk	
	7 ☐ Eläkeläinen	Työpaikan lähiosoite		Ammatti työpaikassa	
	8 ☐ Muu	Työpaikan lähiosoite		Ammatti työpaikassa	
1 ☐ Palkansaaja (toisen palveluksessa)	4 ☐ Avustava	Työpaikan ja työnantajan nimi		Ammatti työpaikassa	
2 ☐ Yksinäisyrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (ei palkattua työvoimaa)	5 ☐ Perheenjäsen	Työpaikan laji (esim. konepaja, maatala, valintamyymälä, maalausliike)		Ammatti työpaikassa	
3 ☐ Työnantajayrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja (palkattua työvoimaa)	6 ☐ Opiskelija tai koululainen	Työpaikan osasto, jolla työskentelette		Työkuukausien määrä vuonna 1975: (a) säännöllisessä kokopäivätyössä _____ kk (b) osa-aikatyössä _____ kk	
	7 ☐ Eläkeläinen	Työpaikan lähiosoite		Ammatti työpaikassa	
	8 ☐ Muu	Työpaikan lähiosoite		Ammatti työpaikassa	

SIVU 3

LUKEKAA OHJEET HUOLELLISESTI. OHJEIDEN NUMEROT VIITTAAVAT KYSYMYSTEN NUMEROIHIN.

1 Ruokakunnan järjestysnumero Kaikille samaan ruokakuntaan kuuluville merkitään sama numero. Ruokakunnan muodostavat perheenjäsenet ja muut henkilöt, jotka asuvat yhdessä ja joilla on yhteinen talous. Järjestysnumero 1 merkitään sen ruokakunnan jäsenille, jonka päämies on huoneiston haltija. Seuraavan ruokakunnan kaikille jäsenille merkitään järjestysnumeroksi 2 jne.	Työttömät ja varusmiehet vastaavat kysymyksiin 3-5 ennen työttömyyttä tai varusmiespalvelua vallinneiden olosuhteiden mukaisesti. Satunnaisia kuitenkin koululaisten lomatoita ei ilmoiteta. Kausiammatissa esim. metsä- ja maataloustyö sekä eräät rakennusalan ammatit työskentelevä ilmoittaa varsinaisen ammatinnsa vuoden vaihteen olosuhteista riippumatta sekä viimeisimmän työpaikkansa, jossa hän harjoitti tätä ammattia vuonna 1975.
2 Sukulaisuusuhde ruokakunnan päämieheen tai asema ruokakunnassa. Esim. päämies (=henkilö, joka on lähinnä vastuussa ruokakunnan taloudesta), puoliso, lapsi, miniä, lapsenlapsi, päämiehen isä, puolison äiti, puolison tati, kotiapulainen. Jos joku ruokakunnan jäsen ei ole sukulainen tai kotiapulainen, merkitään hänen kohdalleen "muu". Jos joku ruokakunnan jäsen on pysyväisluonteisesti laitoshoidossa, merkitään hänen kohdalleen sana "laitos", jolloin hänestä ei tarvitse antaa muita tietoja.	4 Tiedot työpaikasta. Merkitkää nykyisen työpaikkanne nimi, tarkka osoite ja sijaintikunta (työttömät, varusmiehet ja kausiammatissa työskentelevät, ks. ohje yllä). Jos ette ole työssä tietyssä rakennuksessa (esim. ruuhooja), merkitkää osoitteeksi ainoastaan työpaikan sijaintikunta. Jos työskentelette useamman kunnan alueella (esim. kaupparakentajana), merkitkää osoitteen paikalle viiva.
3 1) Palkansaaja on henkilö, joka saa korvauksen työstään palkkana tai palkkiona. Työhön käytetyn ajan tulee olla vähintään puolet alan normaalityöajasta. Henkilö, joka päätoimisesti työskentelee osakeyhtiössä, jonka osakas hän on, katsotaan palkansaajaksi. 2-3) Yrittäjä, on henkilö, joka hoitaa omaa taloudellista yritystään (myös se, joka viljelee omistamaansa tai vuokraamaansa tilaa) tai harjoittaa itsenäistä ammattia (esim. asiantajaa, ompelijaa). 4) Avustava perheenjäsen on henkilö, joka työskentelee ilman varsinaista palkkaa jonkun ruokakuntansa jäsenen yrityksessä tai maatilalla vähintään puolet alan normaalityöajasta. Sen, jota avustetaan, on oltava itsenäinen yrittäjä, esim. kauppias tai maanviljelijä. 5) Perheenjäsen on pääasiallisesti omassa kotitaloudessaan työskentelevä henkilö (myös maatalan emäntä, joka ei työskentele maatilalla vähintään puolta alan normaalityöajasta) (vrt. avustava perheenjäsen). 7) Tähän ryhmään ei lueta eläkeläisiä, jotka ovat työssä vähintään puolet alan normaalityöajasta.	5 Ammatti ilmoittakaa ammattinne ilmoittamassanne työpaikassa mahdollisimman tarkasti (virkanimike tai tehtävänimike); ei arvonimiä ja oppiarvoja. OIKEIN: puhelinasentaja, sähköasentaja, peruskoulunopettaja, konttoripäällikkö, ekonomi VÄÄRIN: asentaja, opettaja, ekonomi Eläkeläiset merkitsevät entisen pääammatinnsa.
	6 Työssäoloaika Työssäoloaika sisältää myös sairasaajat ja vuosilomapäivät. Kokopäivätyössä työaika on alan normaalityöajan mittainen.
	Kysymyksiin 7 ja 8 vastaavat maa- ja metsätaloudessa vuoden 1975 aikana työskennelleet.

AMMATIN MÄÄRÄYTYMINEN ATV- JA TYÖVOIMA-KÄSITTEITÄ SOVELLETTAESSA

Ammatinharjoittamisen suhteen voidaan todeta mm. seuraavanlaiset tapaukset:

1. Siirto ammatissa toimivasta väestöstä ammatissa toimimattomaan väestöön (esim. eläkkeelle) ja päinvastoin
2. Kahden eri ammatin harjoittaminen samanaikaisesti
3. Kahden tai useamman eri ammatin harjoittaminen perätysten kausiluontoisesti
4. Pääammatin vaihtaminen laskentahetkellä tai juuri ennen sitä
5. Pääammatin harjoittajan työttömäksi joutuminen juuri ennen laskentahetkeä.

"Normaalitapaus" olisi sellainen, jossa ao. henkilö on harjoittanut samaa ainoata ammattiaan pitkähkön ajan ennen laskentaa eikä vaihda sitä ennen laskentahetkeä.

Seuraavat esimerkit valaisevat asiaa:

Ammatti tai ammatit laskentahetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana	Ammatti laskentahetkellä (tammikuun 1 päivänä)
1. Myymäläapulainen 10 kk	Kotirouva
2. Notaari/asianajaja	Notaari/asianajaja
3. Maanviljelijä 5 kk, metsätyömies 6 kk ja tehtaan työmies 1 kk	Tehtaan työmies
4. Kauppaedustaja 12 kk	Myyntipäällikkö
5. Rakennustyöläinen 12 kk	Tilapäisesti työtön

Pääammatti- ja työvoima-käsitteen mukaan ilmoitettavat ammatit näissä tapauksissa ovat:

<u>Pääammatti</u>	<u>Työvoima</u>
1. Perheenemäntä	Perheenemäntä
2. Notaari (jos siihen on käytetty eniten aikaa vuodessa)	Notaari
3. Metsätyömies	Tehtaan työmies
4. Myyntipäällikkö	Myyntipäällikkö
5. Rakennustyöläinen	Työtön (rak.työläinen)

V. 1960 VÄESTÖLASKENNAN AT-VÄESTÖN JA TYÖVOIMATIEDUSTELUN TYÖLLISTEN
(JOULUKUUN JA KOKO VUODEN KESKIARVOT 1960) VERTAILUT ELINKEINOITTAIN (1 000)

Elinkeino (ISIC 1.)	Väestölaskenta 1.1.1961 (a)	Työvoimatiedustelu		Erotus	
		joulukuu (b)	koko vuosi (c)	b-a	c-a
Maatalous	609	547	618	- 62	+ 9
Metsätalous	112	212	142	+100	+ 30
Teollisuus	463	467	469	+ 4	+ 6
Rakennus	176	177	197	- 1	+ 21
Kauppa	236	233	229	- 3	- 7
Liikenne	129	138	138	+ 9	+ 9
Palvelukset	301	305	304	+ 4	+ 3
Tuntematon	6	-	-	- 6	- 6
Yhteensä	2 033	2 079	2 097	+ 46	+ 64
(Työttömiä) ¹⁾		(31)	(31)		
(Työvoima)		(2 110)	(2 128)		

V. 1970 VÄESTÖLASKENNAN AT-VÄESTÖN JA TYÖVOIMATIEDUSTELUN TYÖLLISTEN
(JOULUKUUN JA KOKO VUODEN KESKIARVOT 1970) VERTAILUT ELINKEINOITTAIN (1 000)

Elinkeino (ISIC 1.)	Väestölaskenta 1.1.1971 ²⁾ (a)	Työvoimatiedustelu		Erotus	
		joulukuu (b)	koko vuosi (c)	b-a	c-a
		työll.(tyött.)	työll.(tyött.)		
Maatalous	364	368 (2)	404 (2)	+ 4	+ 37
Metsätalous	65	97 (5)	77 (6)	+ 32	+ 15
Rakennus	177	183 (11)	187 (7)	+ 6	+ 10
Kauppa	328	304 (1)	312 (3)	- 24	- 16
Liikenne	150	141 (2)	149 (2)	- 9	- 1
Muut	1 006	991 (12)	997 (5)	- 15	- 9
Tuntematon	29	- (5)	- (12)	- 24	- 29
Yhteensä	2 118	2 084	2 126	- 34	+ 8
(Työttömiä)		(38)	(41)		
(Työvoima)		2 122	2 167		

1) Työvoimatiedustelun 1960 lukuja työttömistä ei ole voitu jakaa elinkeinoittain

2) Väestölaskennan luvut on alunperin laadittu ISIC 2:n mukaan, mutta tähän taulukkoon ne on "muunnettu" vastaamaan ISIC 1:ä, teollisuus ja palvelukset on kuitenkin yhdistetty yhdeksi ryhmäksi "muut".

RUOTSIN VÄESTÖLASKENTA 1975

Avd C Personuppgifter

Besvara frågorna helst med blyerts. Sätt kryss i tillämpliga rutor.

Sysselsättning Se anvisning sida 2-3

Sysselsättning Se anvisning sida 2-3

Person 1

Person 2

1 Er huvudsakliga sysselsättning under veckan 20 - 26 oktober Sätt kryss i endast en ruta 0 ☐ avlönat arbete eller arbete i eget företag 5 ☐ pensionär 1 ☐ oavlönat arbete i familjemedlems företag 6 ☐ hemmafru/-man 2 ☐ tjänstledighet 7 ☐ studerande 3 ☐ repetitionsövning 8 ☐ värnpliktig 4 ☐ semester 9 ☐ annat	1 Er huvudsakliga sysselsättning under veckan 20 - 26 oktober Sätt kryss i endast en ruta 0 ☐ avlönat arbete eller arbete i eget företag 5 ☐ pensionär 1 ☐ oavlönat arbete i familjemedlems företag 6 ☐ hemmafru/-man 2 ☐ tjänstledighet 7 ☐ studerande 3 ☐ repetitionsövning 8 ☐ värnpliktig 4 ☐ semester 9 ☐ annat
5 Antal timmar som Ni förvärvsarbetade under veckan 20 - 26 oktober Räkna också med tillfälligt förvärvsarbete. Som förvärvsarbete räknas även oavlönat arbete i annan familjemedlems företag (t ex jordbruk) 0 ☐ 0 tim 2 ☐ 10 - 15 tim 4 ☐ 20 - 34 tim 1 ☐ 1 - 9 tim 3 ☐ 16 - 19 tim 5 ☐ 35 eller fler tim	5 Antal timmar som Ni förvärvsarbetade under veckan 20 - 26 oktober Räkna också med tillfälligt förvärvsarbete. Som förvärvsarbete räknas även oavlönat arbete i annan familjemedlems företag (t ex jordbruk) 0 ☐ 0 tim 2 ☐ 10 - 15 tim 4 ☐ 20 - 34 tim 1 ☐ 1 - 9 tim 3 ☐ 16 - 19 tim 5 ☐ 35 eller fler tim
6 (Besvaras av den som i fråga 5 markerat annat än sin normala arbetstid) Har Ni utfört något stadigvarande förvärvsarbete under tiden 21 juni (midsommar) - 19 oktober 1975? Antal timmar den senaste normala arbetsveckan 0 ☐ Nej ☐ Ja → 1 ☐ 1 - 15 tim 3 ☐ 20 - 34 tim 2 ☐ 16 - 19 tim 4 ☐ 35 eller fler tim	6 (Besvaras av den som i fråga 5 markerat annat än sin normala arbetstid) Har Ni utfört något stadigvarande förvärvsarbete under tiden 21 juni (midsommar) - 19 oktober 1975? Antal timmar den senaste normala arbetsveckan 0 ☐ Nej ☐ Ja → 1 ☐ 1 - 15 tim 3 ☐ 20 - 34 tim 2 ☐ 16 - 19 tim 4 ☐ 35 eller fler tim
Om Ni utfört något förvärvsarbete, fyll i uppgifterna på sida 2. Fortsätt annars med fråga 13 på sida 4.	Om Ni utfört något förvärvsarbete, fyll i uppgifterna på sida 2. Fortsätt annars med fråga 13 på sida 4.

Blankettutgivare
SCB STATISTISKA CENTRALBYRÅN

ANVISNINGAR till sida 1 (forts)

Sysselsättning (forts)

1 Ange här Er huvudsakliga sysselsättning under veckan genom att sätta kryss i lämplig ruta. Till "annat" räknas t ex sjukdom och arbetslöshet.

5 Den som inte utförde något förvärvsarbete under veckan sätter kryss i rutan för "0 tim". Den som förvärvsarbetade i t ex 40 timmar sätter kryss i rutan för "35 eller fler tim". Allt förvärvsarbete som varat minst en timme medräknas.

Dubbel-och extraarbete inräknas i antalet arbetade timmar.

6 Den som har slutat förvärvsarbete efter den 21 juni 1975 besvarar inte fråga 6. Person som blivit tillfälligt arbetslös efter den 21 juni 1975 sätter kryss i rutan för "ja" och i den ruta som motsvarar antalet arbetade timmar under den senaste normala arbetsveckan.

Person som var tillfälligt frånvarande under en del av veckan den 20-26 oktober på grund av t ex sjukdom eller semester anger i fråga 6 sin normala veckoarbetstid. Den som har oregelbunden veckoarbetstid, t ex skiftarbete, anger sin genomsnittliga veckoarbetstid.

Person som under perioden 21 juni - 19 oktober 1975 tillfälligt arbetade som extrahjälps eller som semesterersättare i t ex jordbruk, industri eller butik men som annars inte har förvärvsarbete (t ex studerande) besvarar inte fråga 6.

ANVISNINGAR till sida 2

NORJAN VÄESTÖLASKENTA 1970

320

Denne siden fylles ut bare for
personer som er 15 år og over

Oppgave for 12-månedersperioden 1. november 1969–31. oktober 1970

Besvares for alle personer 15 år og over	10. Aktivitet Sett kryss for <i>alle</i> aktiviteter som De har utført i løpet av de siste 12 måneder	1 ☐ Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift) 2 ☐ Arbeid som familiemedlem uten fast lønn i familiebedrift (f.eks. gårdsarbeid utført av gårdbrukers hustru) 3 ☐ Vernepliktstjeneste 4 ☐ Husarbeid for egen familie 5 ☐ Skolearbeid, studier (som avsluttes med eksamen, prøve e.l.) 6 ☐ Annet
Besvares for personer som i løpet av de siste 12 måneder har hatt inntekts- givende arbeid, har arbeidd uten fast lønn i familie- bedrift, eller som har utført verneplikts- tjeneste (dvs. personer som det er krysset av for i rute 1, 2 eller 3 under spørsmål 10. Aktivitet.)	11. Viktigste kilde til livsopphold de siste 12 måneder (Sett kryss bare for ett svar)	1 ☐ Inntekt av eget arbeid (medregnet arbeid uten fast lønn i familiebedrift og vernepliktstjeneste) 2 ☐ Pensjon, trygd 3 ☐ Formue, lån, føderåd, leieinntekt, forpaktningssinntekt eller annen formuesinntekt 4 ☐ Forsørgel av ektefelle eller andre privatpersoner 5 ☐ Stipend, underhold fra andre enn privatpersoner
	12. Arbeidstid Sett kryss for samlet arbeidstid de siste 12 måneder, medregnet eventuelt arbeid uten fast lønn i familiebedrift og vernepliktstjeneste. (Sett kryss bare for ett svar.) <i>For vernepliktstjeneste skal arbeidstiden regnes til 175 timer i måneden</i>	1 ☐ Heldagsarbeid hele perioden med mindre sykefravær enn én måned Ikke full arbeidstid hele perioden: 2 ☐ 1000 arbeidstimer eller mer 3 ☐ 500–999 arbeidstimer 4 ☐ 100–499 arbeidstimer 5 ☐ Mindre enn 100 arbeidstimer
	13. Bedriftens navn og adresse Oppgi navn og adresse på den bedrift (virksomhet) hvor De arbeidet hele tiden eller lengst tid de siste 12 måneder. (Skriv f.eks. Dolva A/S, Industriveien 18, Askim)	
	14. Bedriftens art (næringsgruppe, bransje) Gi så fullstendige opplysninger som mulig. (Skriv f.eks. gårdsbruk, møbelfabrikk, kolonialforretning detalj, lastebiltransport, damefrisørsalong, luftforsvar e.l.)	Skriv ikke her
	15. Arbeidets art Hva var Deres arbeid (stilling) i bedriften hele tiden eller lengst tid de siste 12 måneder? (Gi fullstendig betegnelse, f.eks. fiskeskipper, bilmekaniker, lektor, lagerarbeider, konfeksjonssyverske, visekorporal e.l.)	Skriv ikke her
	16. Ansatt, selvstendig m.v. (Sett kryss bare for ett svar) Arbeidde De hele tiden eller lengst tid i bedriften de siste 12 måneder som:	1 ☐ Ansatt 2 ☐ Selvstendig uten leid hjelp 3 ☐ Selvstendig med leid hjelp 4 ☐ Familiemedlem uten fast lønn i familiebedrift
	17. Arbeidssted (Besvares ikke for personer som for tiden avtjener verneplikt) I hvilken kommune ligger Deres <i>nåværende</i> arbeidssted eller oppmøteplass? (Dersom De arbeider i mer enn én kommune uten bestemt oppmøteplass eller ikke er i arbeid, skriv f.eks.: «Arbeider i flere kommuner», «Til sjøs», «Midlertidig arbeidsledig», «Sluttet i arbeidslivet», «Går på skole» e.l.)	Skriv ikke her
	18. Studie-/skolested a. Navnet på kommunen der De nå studerer eller går på skole. (Oppgi landet dersom studiestedet ligger i utlandet.) b. Skolens/utdanningsinstitusjonens navn	